

Kadunud maailm

Helle Ruusing, peatoimetaja, Riigikogu Kantselei infotalituse infonõunik

Tänavu kevadel ilmsiks tulnud parteide rahastamisega seotud hämarad asjaolud sunnivad meid jälle esitama küsimusi, mis kuuluvad eetika valdkonda. Eesti ühiskond vajab laiemat arutelu selle üle, mis on ühiskonnas aktsepteeritav ja mis mitte. Erakonnad on lõppude lõpuks ainult üks, ehkki mõjukas osa ühiskonnast. Peaksime küsima samuti iseendalt, mitu korda oleme oma suhtumises või otsustes läinud vastuollu oma eetilise minaga. Mitu korda oleme silma kinni pigistanud ja mõelnud, et asi ei puutu meisse. Kuni oleme isiklikult või ühiskonnana ükskõiksed või suhtume sallivalt reeglite avardamise ja rikkumisse, nii kaua neid rikutakse. Teiselt poolt, ka kirjapanduna töötavad ükskõik millised reeglid ainult siis, kui suurem osa neist, kes neid täitma peavad, on osalenud reeglite loomises ja aktsepteerib neid.

Kes peaks ühiskonnas olulisi arutelusid algatama ja arendama? Kes on meie moraali majakad, kelle arvamus tõesti loeb? Kui minna konkreetseks, on paraku neid inimesi raske leida. Mitte sellepärast, et neid ei oleks. Muidugi on. Pigem seepärast, et nad ei taha avalikku tähelepanu. Nad ei soovi lasta end kiskuda nn avalikku mudamaadlusse.

Tegelikult võiks ja peaks olulisi arutelusid ühiskonnas algatama akadeemiline maailm. Kõrgkoolide seinte vahel loodul on ühiskonna jaoks suurem väärtus, kui me sellest rohkem teame. Paraku on viimase paari aastakümne areng olnud mõneti vastupidine. Meie kõrgkoolides õppivate üliõpilaste arv on kolmekordistunud, meil on maailmatasemel tippteadust ja tippteadlasi. Aga eesti keel on teaduskeelena hääbumas ja me ei kuule piisavalt sageli, mida meie teadlased ühiskonna olulistest valikutest arvavad. Keele arengul ja püsimisel on otsustav roll tema kasutamisel teaduskeelena. Üleilmastumise tingimustes on mõistetav teadlaste soov olla arusaadav ja konkurentsivõimeline, samal ajal muudab iga eesti keele ruumist väljapoole jääv teadmine meid vaesemaks. Kokkuvõttes nõrgestab see meie haridussüsteemi tervikuna. On kahju, et kõrgharidusreformi valguses jäi ühiskonnas pidamata debatt kõrghariduse sisust ja rollist. Selle asemel keskenduti üksikutele detailidele. Loodan siiski, et järgmisel kümnendil leiavad Eesti ülikoolid tasakaalu rahvusvahelise ja rahvusliku vahel ning ütlevad oma vaieldamatult kaaluka sõna ühiskonna arengus.

Ajakirja käesoleva numbriga essee „Teaduse kvaliteedist ja innovatsioonist” kirjutab akadeemik Mart Saarma, millised on tänapäeval arenenud riikide pikaajalised teadlikud investeeringud haridusse, teadusse ja innovatsiooni ning milline peaks olema teaduse ja tööstuse tihe koostöö.

Viimase paarikümne aastaga on meie naaber Venemaa Nõukogude Liidu järgsest kaosest uuesti jalule tõusnud. Majandusvabaduse tingimustes on taastunud majanduslik võimekus, riiklik energiakandjate monopol võimaldab riigil lähedalt ära elada. Ka suudab praegune poliitiline režiim end kehtestada, rakendades rahva suhtes nii vähe jõudu kui ei iial varem ajaloos. Venemaa on ja jääb eripäraseks riigiks, mille mõistmiseks ei piisa alati meie oma väärtushinnangutest. Moderniseerumine, ka poliitiline, on Venemaal veel ees, kaua see aega võtab, ei oska keegi ennustada. Vähim, millele loota võime ja millele omalt poolt rahvusvahelisel areenil kaasa aitama peame, on muutuste evolutsiooniline kulg. Ajakirja vestlusringis rääkisid Venemaa regionaalsetest võimalustest ja globaalsest ambitsioonist Karmo Tüür, Jevgeni Ossinovski, Sulev Kannike ja Andrus Kuusmann.

Ajakirja seekordsest numbrist leiab lugeja artiklid saadikute esitatud seaduseelnõudest Eesti ja Soome võrdluses, eetikakoodeksist Riigikogu liikmetele ning Eesti-Soome hargmaisest ruumist. Samuti käsitletakse taastuvenergia hinda, väikese ja keskmise suurusega ettevõtete probleeme, tervishoiuteenuse osutaja vastutust ning töötervishoiu rolli rahva tervise seisukohalt.

Lõpetuseks tahan loota, et Eesti on ühiskond, kes suudab selgeks vaielda oma eetilised valikud, kus nn kõrvalteed ei saa normiks. Ühiskond, kes kuulab hukkamõistuta ära ja suhtub sallivalt paljudesse erinevatesse seisukohtadesse. Siis oleme valmis kõik ka kaasa rääkima.